

GEBOORTE

Van Tim Keller verschenen

In alle redelijkheid – *Christelijk geloof voor welwillende sceptici*

De vrijgevige God – *Recht naar het hart van het christelijk geloof*

Namaakgoden – *De lege beloften van geld, seks en macht en de enige werkelijke hoop*

Ruim baan voor gerechtigheid – *Rechtvaardig worden door Gods genade*

Kruistocht – *Het leven van koning Jezus*

Bevrijd van je zelf – *De weg naar echte christelijke blijdschap*

Het huwelijk – *Gods wijsheid over gevende liefde*

Goed werk – *Ons dagelijks werk en Gods plan voor de wereld*

Centrum-Kerk – *Het evangelie midden in je stad*

Galaten – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Aan Gods hand door pijn en lijden

Ontmoetingen met Jezus – *Onverwachte antwoorden op grote levensvragen*

Rechters – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Bidden – *Vertrouwelijke omgang met de ontzagwekkende God*

Preken – *Geloof overbrengen in een sceptische tijd*

Romeinen 1-7 – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Psalmendagboek – *Een jaar lang leven met de liederen van Jezus*

Romeinen 8-16 – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Geroepen tot barmhartigheid

Bij je volle verstand – *Een uitnodiging voor sceptici*

Kerstboodschap – *Het geheim van de geboorte van Christus*

Spreekendagboek – *Gods wijsheid voor het leven*

De onwillige profeet – *Jona en het geheim van Gods genade*

Huwelijksdagboek – *Een zegel op je hart*

Geboorte – *Serie Hoe vind ik God?*

Trouwen – *Serie Hoe vind ik God?*

Sterven – *Serie Hoe vind ik God?*

TIM KELLER

Geboorte

 Uitgeverij Van Wijnen - Franeker

© 2020 Timothy Keller

Oorspronkelijke uitgever Penguin Books, een imprint van Penguin
Random House LCC, New York, Verenigde Staten

Oorspronkelijke titel *On Birth*

© 2020 Nederlandse vertaling: Uitgeverij Van Wijnen, Postbus 172,
8800 AD Franeker

www.uitgeverijvanwijnen.nl

Vertaling Monica van Bezooijen

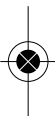
Ontwerp omslag Ontwerpbureau Garage/BNO, Kampen

ISBN 978 90 5194 587 4

NUR 707

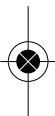
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvou-
digd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar ge-
maakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch,
door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder vooraf-
gaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Aan onze kleinkinderen;
de vreugde die we ervoeren bij jullie geboorte
kan alleen maar overtroffen worden door de wetenschap
dat jullie opnieuw geboren zijn.*

Inhoud

Inleiding op de serie 'Hoe vind ik God?'	9
Eerste geboorte	13
Tweede geboorte	37
Groeien in genade	65
Dankwoord	85
Noten	87

Inleiding op de serie ‘Hoe vind ik God?’

Het leven is een reis, en tijdens die reis is het van groot belang dat je God vindt en leert kennen. Bij de geboorte van een kind, een huwelijk, of de confrontatie met de dood – op hoge leeftijd of veel eerder – worden we vaak aan het denken gezet. Even maken we onszelf los uit de drukte van het dagelijks bestaan en stellen onszelf de grote vragen van alle tijden:

Leef ik voor dingen die ertoe doen?

Zal ik alles hebben wat nodig is om deze nieuwe levensfase onder ogen te zien?

Heb ik een levende relatie met God?

De meest fundamentele overgang die een mens kan maken wordt in de Bijbel ‘opnieuw geboren worden’ genoemd (Johannes 3:1-8), of het worden van een ‘nieuwe schepping’ (2 Korintiërs 5:17). Dit kan natuurlijk op elk moment in je leven plaatsvinden, maar vaak spelen aardverschuivingen in levensfasen een belangrijke rol bij het

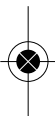
komen tot een levend geloof in Christus. Gedurende de vijfenveertig jaar van onze bediening hebben mijn vrouw Kathy en ik gezien dat mensen in tijden van grote levensverandering bijzonder openstaan voor verkenning van een relatie met God.

In deze serie boekjes willen we lezers die grote levensveranderingen doormaken helpen om na te denken over wat een écht veranderd leven is. Ons doel is om lezers de christelijke fundamenteën te geven voor de meest belangrijke en ingrijpende momenten van het leven. We beginnen bij geboorte en doop, gaan verder naar het huwelijk en sluiten af met de dood.

Het is mijn verlangen dat deze boekjes zullen voorzien in leiding, troost, wijsheid en dat ze je bovenal zullen helpen om God te vinden en te kennen je leven lang.

Geboorte

Eerste geboorte

Born to raise us from the earth;

Born to give us second birth.

— ‘Hark the Herald Angels Sing’

CHARLES WESLEY

Het christelijk geloof leert dat iedereen twee geboorten moet doormaken. Bij je eerste geboorte word je geboren in de natuurlijke wereld. Maar in wat Charles Wesley onze ‘tweede geboorte’ noemt, die Jezus zelf beschrijft als ‘opnieuw geboren worden’ (Johannes 3:3), worden we geboren in het koninkrijk van God en ontvangen we nieuw geestelijk leven. De eerste geboorte ontvangen we omdat God onze schepper is; de tweede geboorte omdat God ook onze redder is. De Heer is de auteur van beide.

In het licht hiervan willen we de geestelijke kwesties rond beide geboorten bezien. Wat betekent het om een nieuw leven te ontvangen van God? Wat zijn de verantwoordelijkheden van het gezin en de kerk voor pasgeborenen? Hoe kunnen we onze kinderen, die we hebben

ontvangen door de eerste geboorte, helpen om tot de ervaring van tweede geboorte te komen?

Ontzaglijk wonder ... wonderbaarlijk

In plaats van elke nieuwe mens zelf te scheppen, schonk God aan het verbond tussen man en vrouw de unieke kracht om nieuwe mensen ter wereld te brengen. Geen wonder dat pasgeboren baby's in de Bijbel altijd worden gezien met verwondering als tekenen van Gods zegen. De oorspronkelijke opdracht van God aan de mensheid was: 'Wees vruchtbaar en word talrijk, bevolk de aarde' (Genesis 1:28). God zegt niet dat alle mensen moeten trouwen, zoals Jezus en de apostel Paulus zelf laten zien, maar niettemin legt Genesis 1:28 uit waarom we, als we naar een pasgeboren kind kijken, zo diep beseffen dat we getuigen zijn van een wonder van God. Psalm 127:3 zegt dat *alle* kinderen een 'beloning' van God zijn.

Maar er zit ook een andere kant aan.

God stuurt vaak helden en verlossers naar de wereld door hen als nieuwgeborenen te schenken aan echtparen die ontroostbaar zijn, omdat ze geen kinderen kunnen krijgen. En dus worden Isaak, Jakob, Jozef, Simson en Samuël allemaal geboren bij vrouwen die eerst niet vruchtbaar waren. Als we echter een vluchtige blik op hun leven werpen, met name op dat van Jakob, Jozef en Simson, dan wordt zichtbaar dat deze kinderen, die directe 'geschenken

van God waren', hun ouders ook diep verdriet deden.

Iets hiervan wordt zichtbaar in de beroemde passage uit Psalm 139:13-16: 'U was het die mijn nieren vormde, die mij weefde in de buik van mijn moeder. Ik loof u voor het *ontzaglijke wonder* van mijn bestaan, *wonderbaarlijk* is wat u gemaakt hebt ... Uw ogen zagen mijn vormeloos begin, alles werd in uw boekrol opgetekend.' Zoals een Bijbelwetenschapper het verwoordde: 'Onze prenatale schepping door God [is] een krachtige herinnering aan de waarde die hij ons toekent, zelfs als embryo's, en van het feit dat hij ons einde al vanaf het begin heeft gepland.'¹

De frase 'wonderbaarlijk is wat u gemaakt hebt' is van groot belang. Iedere baby die ter wereld komt is een wonderbaarlijke schepping, maar tegelijk een beangstigende. Wie kijkt naar een pasgeboren baby – beseffend dat dit een nieuw menselijk leven is, geschapen naar het beeld van de schepper, dat ter wereld komt met specifieke gaven en roeping en een leven dat al uitgestippeld is door de Heer van de geschiedenis – moet wel reageren met vrees en ontzag. En niemand zou een kind met meer ontzag en vrees moeten bezien dan de ouders van het kind.

Toen Kathy en ik ons eerste kind thuisbrachten, was ik verbaasd toen ik zag hoe ze hem dicht tegen zich aan drukte en hilde. Dit kwam deels door haar hormonen, zei ze, maar het was ook een besef van wat we dit broze, kleine mensje als lid van een gevallen mensheid hadden aangedaan. Ja, 'alles werd in uw boekrol opgetekend, aan de dagen van zijn bestaan ontbrak er niet één', maar als volwassene wist zij dat het boek van onze zoon teleurstel-

ling zou bevatten, pijn, falen, verdriet, verlies en uiteindelijk zijn eigen dood. Dit alles zou gebeuren, hoezeer we ook zouden proberen hem ertegen te beschermen. En dus vreesde ze voor de verantwoordelijkheid van het ouderschap over dit wereldwonder. En toen ik daarbij stilstond, deed ik hetzelfde.

Kathy concludeerde:

De geboorte van een kind werd door een moeder een 'gezinsbeving' genoemd. Of het nu met blijdschap en verlangen ontvangen wordt of niet, de eerste is of de veertiende, gezond of zwak, als er een nieuw mens de wereld binnenkomt, dan verandert de geschiedenis op kleine en grote manieren, alleen al vanwege zijn of haar bestaan. Als nieuwe ouder ben je lid geworden van een gezelschap dat zich uitstrekt over vele eeuwen, dat koninginnen en slaven bevat, dertienjarigen in oude culturen en minstens één negentig jaar oude moeder, Sara, de moeder van Isaak, in de Bijbel. Ieder koninkrijk, elke stam, taal en natie heeft zijn rituelen rond de geboorte, en dat heeft een reden. De verwelkoming van een persoon die er niet was maar nu *bestaat*, is een haast mystieke gebeurtenis.

Zegen of zorg?

Nieuw leven op de wereld zetten is het meest ontzagwekkende, verbazingwekkende wat een mens kan doen. Vrouwen hebben het voorrecht ontvangen om nieuw leven te ontvangen en te voeden, en zo zijn ze hulpscheppers van God. Door het mannelijke gewillig te omhelzen komt de kracht die geschonken is aan het vrouwelijke geslacht vrij, en komt nieuw leven, dat eerst nog niet bestond, tot bloei in de wereld.² De schepping van nieuw leven stuurt de beschaving en cultuur niet alleen in de richting van een rijkgeschakeerde, nieuwe generatie; het verandert ook ons in de huidige generatie op talloze manieren, en vereist offers op een schaal waar je wellicht nooit eerder ervaring mee had.

Maar moderne mensen hebben op z'n zachtst gezegd tegenstrijdige gevoelens over dit gigantische privilege.

Moderne mensen hebben een scherp besef van de vrees voor (of verwondering over) kinderen. We leven in een maatschappij waarin het geboortecijfer sterk daalt, tot op het punt dat er niet voldoende geboorten zijn om de overlijdens te vervangen – het zogenaamde vervangingscijfer. Steeds minder mensen zien kinderen tegenwoordig nog als een zegen.

Liberalen hebben de neiging om economische factoren de schuld te geven en conservatieven hebben de neiging om te wijzen op het toenemende egoïsme. Een van de betere boeken hierover is *All Joy and No Fun: The Paradox of*

Modern Parenthood door Jennifer Senior. De auteur waakt ervoor om niet al te zeer te veralgemeniseren. Ze noemt een aantal redenen voor de hedendaagse ambivalentie rond ouderschap, maar twee springen eruit.

De eerste is de ongekeerde nadruk in onze moderne cultuur op persoonlijke autonomie en zelfverwerkelijking. We hebben meer vrijheid om onze carrière te kiezen, ons seksleven, onze geografische locatie, of we trouwen en getrouwd blijven, of we kinderen willen of niet. ‘Weinigen van ons zouden de historische vooruitgang willen terugdraaien die ons onze nieuwe vrijheden gaf,’ schrijft ze, maar we zijn ‘vrijheid op een negatieve wijze gaan definiëren, als het ontbreken van afhankelijkheid, het recht om nergens toe verplicht te worden door anderen ... [en] om gespaard te blijven voor sociaal beroep op iemands rijkdom of tijd’.³

Omdat we vrijheid vooral zien als vrij zijn van verplichtingen, is ‘het ouderschap een verbijsterende schok’. We hebben nu het recht gekregen om alles te kiezen of te veranderen wat ons niet bevalt of goeddoet – baan, woonplaats, carrière, echtgenoot. ‘Maar onze kinderen kunnen we nooit kiezen of veranderen. Ze zijn de laatste bindende verplichting in een cultuur die nauwelijks om andere blijvende verplichtingen vraagt.’⁴

Ik denk niet dat de ‘verbijsterende schok’ voor ouders simpelweg gezien kan worden als puur egoïsme. Ouderschap vormt veeleer een uitdaging voor alle gewoonten van het hart die onze cultuur in ons heeft gevormd met betrekking tot relaties. Het veranderen van die gewoonten

is niet makkelijk en ook niet simpel.

De andere reden dat het moderne ouderschap zo paradoxaal is, is dat ouders meer emotioneel en financieel kapitaal in het opvoeden van hun kinderen steken dan ooit tevoren, zelfs zo veel dat het ouderschap ‘om zo te zeggen een beroep op zichzelf lijkt te zijn geworden’. Er is echter een probleem bij deze baan: ‘De doelen zijn verre van duidelijk.’ Wat proberen ouders eigenlijk te *doen* met hun kinderen? Bijvoorbeeld, ‘de ouders van tegenwoordig worden ... belast met het psychische welbevinden van hun zoons en dochters, wat op het eerste gezicht een lovenswaardig doel is, maar wel een vaag doel’.⁵ Inderdaad – wie definieert ‘psychisch welbevinden’? Betekent dat simpelweg geluk? Kunnen wrede mensen niet gelukkig zijn? Is het de bedoeling dat we hen tot moreel goede mensen maken? Hoewel ouders in deze tijd dat wellicht zouden willen, leven ze in een cultuur die volhoudt dat morele waarden cultuurbepaald zijn. En meestal voegen mensen daar ook aan toe dat we onze waarden niet zouden moeten opleggen aan onze kinderen, maar dat ze hun eigen waarden zouden moeten kiezen. Is dat echt zo? Zou het ons niets uitmaken of ze wel eerlijke, barmhartige, rechtvaardige en geduldige mensen worden? Zijn dat dingen die we hen zelf kunnen laten kiezen – of niet?

Christenen beschikken over bronnen die direct ingaan op deze vragen. Om te beginnen scheidt de Bijbelse leer over de mens een nieuw raamwerk voor de verwachtingen van ouders. De moderne literatuur over kinderpsychologie – en meer populaire, informele volkswijsheid over ouder-

schap – gaat altijd onvermijdelijk uit van filosofische antropologie, een visie op de mens die onder al het andere schuilgaat. Wellicht is die positief over ons vermogen om ons leven vorm te geven door onze eigen keuzes of juist pessimistisch. Wellicht ziet die onze menselijke natuur als in principe goed of als onherstelbaar slecht. De Bijbel vertelt ons echter dat mensen veel fantastischer en tegelijk veel slechter zijn dan we ons voor kunnen stellen. We zijn gemaakt naar Gods beeld maar diep bedorven door onze eigen zonde. Zoals C.S. Lewis' hoofdpersoon tegen de mensenkinderen in zijn *Kronieken van Narnia* zegt:

‘Je bent afkomstig van het geslacht van Heer Adam en Vrouwe Eva,’ zei Aslan. ‘En dat is aan de ene kant eervol genoeg voor de armste schooier om met opgeheven hoofd te lopen, en aan de andere kant genoeg schande voor de hoogste keizer om met gebogen schouders te lopen. Wees er tevreden mee.’⁶

Deze christelijke visie op de menselijke natuur helpt ouders om te leren van een groot aantal meer reductionistische benaderingen van de ontwikkeling van het kind, zonder die volledig te accepteren. Er is meer ‘conservatieve’ literatuur die nadruk legt op zaken als discipline, grenzen, en het leren van morele waarden, maar ook meer ‘progressief’ materiaal waarin gezegd wordt dat je naar kinderen moet luisteren, ze sterk moet bevestigen en ze de vrijheid moet geven om vragen te stellen en zelf na te denken. De christelijke visie op mensen als gevallen beeld-

dragers van God kan aan beide visies iets ontleen en van beide iets leren, zonder de al te eenvoudige visies op het menselijk hart te omarmen.

Behalve dit grondig begrip van de menselijke natuur geeft het christendom ons andere bronnen die duidelijk spreken over de uitdagingen die ouders altijd hebben gevoeld en vandaag de dag nog voelen.

Je kind iets geven

Kinderen zijn een bron van vreugde, maar het verantwoordelijkheidsgevoel voor hen kan ouders ook overweldigen. De christelijke kerk biedt in reactie daarop het sacrament van de heilige doop.⁷ Hoewel niet alle christenen kinderen dopen, kennen de meesten een manier om hun kinderen in het openbaar aan God op te dragen, voortvloeiend uit de Joodse praktijk. Na Jezus' geboorte lezen we: 'Toen de tijd was aangebroken dat ze zich overeenkomstig de wet van Mozes rein moesten laten verklaren, brachten ze hem naar Jeruzalem om hem aan de Heer aan te bieden' (Lucas 2:22).

Als we onze kinderen bij God brengen in de doop, betekent dat niet automatisch dat het kind redding ontvangt. God schiept immers ook niet op magische wijze nieuwe mensen, maar hij doet dat door het verbond tussen een man en een vrouw, en dus komt onze tweede geboorte normaal gesproken op dezelfde wijze tot stand als

onze eerste – door liefdevolle relaties en, heel vaak, door familie.

Zonde loopt vaak als een rode draad door families heen. We zien zwakke plekken bij onze ouders en grootouders die ook bij ons de kop opsteken, ook al hebben we een hekel aan die trekjes, ook al proberen we ze uit alle macht te vermijden. Maar *genade* loopt ook vaak als een rode draad door families heen. Liefde en een goed voorbeeld van geloof en genade kunnen een kind ertoe brengen dat het zelf die dingen gaat zoeken.

De doop van een kind is een krachtig hulpmiddel voor ouders. De doop vindt plaats in een eredienst met beloften, omringd door vrienden binnen de christelijke kerkelijke gemeenschap. Moderne mensen hebben de publieke beloften vrijwel vaarwelgezegd (behalve dan bij een bruiloft) – en ze hebben daarmee een krachtig mechanisme verwaarloosd dat karaktervormend werkt. Als je plechtige beloften aflegt in het bijzijn van familie en vrienden dan word je daardoor gevormd en maakt dat een blijvende indruk op je hoofd, hart en wilskracht.

Bij de doop leggen ouders een bindende verbondseed af. We beloven om zelf te groeien in genade (zie ‘Groeien in genade’) zodat onze kinderen zich niet tot ons aangetrokken voelen, maar tot onze redder en Heer. We beloven om het kind niet geïsoleerd groot te brengen maar te midden van een kerkelijke gemeenschap die verenigd is door beloften aan God en elkaar. Gewoonlijk leggen degenen die ons omringen bij de doop ook publiekelijk beloften af om ons te steunen en voor onze kinderen te zorgen. De

gemeenschap staat om ons heen en we voelen ons bekrachtigd om de roeping en missie van het ouderschap te aanvaarden. En hoewel de doop ons kind niet zalig maakt, geloven we dat er in antwoord op deze beloften ware goddelijke genade en kracht van God neerdalen, want God is immers een Verbondsgod die zijn beloften nakomt (Psalm 56:12-13).

Er zijn bijna net zoveel verschillende doopbeloften als er denominaties zijn, maar één daarvan sprong er voor ons altijd uit:

Aan de ouders

1. Erken je dat je alleen gered bent door geloof in Jezus, niet door iets wat je gedaan hebt of ooit zult doen, maar alleen door zijn volbrachte werk – zijn dood aan het kruis – waardoor hij de schuld voor jouw zonden op zich nam?
2. Besef je dat de doop geen religieuze plechtigheid is waardoor je kind gered wordt, en geen magisch middel, hoewel het aanduidt dat je kind lid is van de verbondsgemeenschap. Begrijp je dat je kind er zelf verantwoordelijk voor is om Christus als redder en Heer aan te nemen en dat hij of zij zelf verantwoording moet afleggen aan hem?

3. Heb je God beloofd om dit kind aan hem terug te geven, zodat je niet zult klagen als hij in zijn voorzienigheid beschikt om zijn kind thuis te roepen, en dat je haar [of hem] niet in de weg zult staan als zij [of hij] als volwassene geroepen wordt om God te dienen op een afgelegen plek, haar [of hem] veeleer zult aanmoedigen?

4. Sluit je een verbond met God om je kind op te voeden in de leer, gehoorzaamheid en aanbidding van de Heer, om voor en met haar [of hem] te bidden, om haar [of hem] in de gemeenschap van Gods volk te brengen, om trouw en liefdevol te zijn in je huis, om zelf een godvruchtig voorbeeld te geven van geloof en dus je uiterste best te doen om haar [of hem] te brengen tot een zaligmakende kennis van Christus?

Aan de gemeente

Stemt u als leden van deze gemeente ermee in om te bidden voor deze ouders als zij hun kinderen in het christelijk geloof opvoeden en hen te steunen in hun pogingen, door hun kinderen meer voorbeelden van gehoorzaamheid en dienstbaarheid aan God te geven? Mochten deze ouders hun door God gegeven taak verzuimen, zult u hen dan in alle nederigheid berispen en terechtwijzen?⁸

Je kind opvoeden

Als je door middel van een openbare belofte je kind aan God toewijdt in de tegenwoordigheid van een gemeente dan word je als ouder gewezen op een aantal gewoonten die bedoeld zijn om het hart van een kind op God te richten. Binnen de westerse seculiere cultuur worden ouders die dit willen doen geconfronteerd met veel unieke uitdagingen.

De culturele instellingen van onze maatschappij hebben veel geloofsaannamen over de menselijke natuur en de moraal, en toch herkennen seculiere mensen die over het algemeen meestal niet als geloofsopvattingen. We nemen de heersende verhalen van de cultuur in ons op door reclames, films en tv-series, sociale media en talloze andere vormen – ‘Je moet trouw blijven aan jezelf’; ‘Je moet doen wat je gelukkig maakt en dat niet opofferen’; ‘Je zou vrij moeten zijn om te leven zoals jij wilt zolang je een ander geen kwaad doet’; ‘Niemand heeft het recht om een ander te vertellen wat goed of slecht is voor hem of haar’; ‘Je moet je eigen waarheid uitleven.’ Elk van deze beweringen wijkt sterk af van de Bijbelse leer over discipelschap, zonde en genade, en het karakter van God. Elk van deze opvattingen gaat uit van in hoge mate discutabele opvattingen over het doel en de identiteit van de mens, en toch worden ze als vanzelfsprekend beschouwd – als zijnde objectief, redelijk, ruimdenkend en wetenschappelijk. Sociaal wetenschappers noemen dit ‘mystificatie’ – zo wordt de in-

druk gewekt dat aanvechtbare argumenten echt onbetwistbare feiten zijn over de realiteit.

Een goed voorbeeld hiervan is te vinden in een artikel over seks in *New York Times Magazine*. De schrijver zegt dat traditionele samenlevingen eeuwenlang ‘seksuele genoegens waarvan we nu weten dat ze gezond zijn, als abnormaal veroordeelden.’⁹ Maar die oudere culturen dachten niet dat die seksuele praktijken ‘ongezond’ waren – ze dachten veeleer dat ze verkeerd waren. Ze velden een moreel oordeel. De schrijver zegt echter nergens dat ‘we nu weten dat er geen morele normen zijn als het gaat om seks’ – hoewel ze dat wel bedoelt. In plaats daarvan verpakt ze haar opvattingen over seks, die in allerlei opzichten teruggrijpen op de opvattingen van de oude Grieks-Romeinse cultuur, in wetenschappelijke taal.

Ouders die willen dat het hart van hun kind zich richt op Christus en zijn evangelie moeten beseffen op welke manieren de cultuur haar geloofsopvattingen ten onrechte presenteert als algemene waarheden. Jonge mensen brengen dagelijks uren door op sociale media, waar een vloedgolf aan verhalen, getuigenissen, films, video’s, reclames en muziek blijkt geeft van een wereldbeeld van seculiere moderniteit.

Als je denkt dat het voldoende is als je je kinderen meeneemt naar de kerk of één keer per week naar een jeugdclub stuurt om dit alles te overwinnen en hen te vormen tot zelfstandig denkende christenen, dan heb je het mis. Wat er zeer waarschijnlijk gebeurt is dat diep vanbinnen hun diepste gewoonten van het hart en instinctmatige ma-

nier van oordelen los zal raken van de Bijbelverhalen waarin ze nog steeds zeggen te geloven. Op zeker punt in hun late tienerjaren of studietijd zullen ze het christendom steeds ongeloofwaardiger vinden.

Wat kunnen ouders doen? James D. Hunter is een socioloog die studie heeft gemaakt van 'karaktervorming'-curricula op scholen in heel de Verenigde Staten. Elk curriculum is gericht op het voortbrengen van eerlijkheid, rechtvaardigheid, vriendelijkheid, ruimhartigheid, wijsheid, zelfbeheersing, en andere deugden bij leerlingen. Hunter laat echter zien dat er geen enkel bewijs is dat de verschillende vakken en materialen, of die nu gebruikt worden in publieke scholen of privéscholen, seculier of religieus, daadwerkelijk karakterverandering bewerkstelligen bij kinderen.¹⁰

Martin Luther King jr. wordt in deze curricula regelmatig hooggehouden als model voor de deugd van rechtvaardigheid en studenten worden aangemoedigd om hem na te volgen. Maar, vraagt Hunter zich af, hoe werd Martin Luther King jr. de man die hij was? Hij was het product van een rijke en sterke gemeenschap, de Afro-Amerikaanse kerk, die haar mensen niet slechts ethische principes meegaf, maar een 'kosmologie'. Dit is een manier om het universum te begrijpen door het verhaal van de God van het boek Exodus, de God die bevrijdt. Dit verhaal werd door de kerk niet simpelweg geleerd als een inspirerende vertelling van iets wat in het verleden gebeurd was, maar veeleer als een verhaal dat heel de geschiedenis verklaart en waarbinnen mensen vandaag de dag kunnen leven.

Kortom: Martin Luther King Jr. werd voortgebracht door een stevige gemeenschap die een heldere morele visie belichaamde en uitleefde, gebaseerd op een aantal opvattingen over de oorsprong van de wereld, wie mensen zijn, en waar ze naar op weg zijn.¹¹ Het is wel duidelijk dat een klaslokaal dit alles niet kan bewerkstelligen, maar een gezin wel, vooral als dat deel uitmaakt van een specifieke kerkelijke gemeenschap.

Hunter noemt dit een morele ecologie. Die bestaat uit elkaar wederzijds bekrachtigende gemeenschappen waarbinnen de kinderen leven, zoals een kerk en een thuis (en soms ook een school) waar een specifieke visie en verhaal over de wereld en over de morele waarden die daaruit voortvloeien, worden geleerd, uitgelegd, belichaamd en toegepast in het dagelijks leven. Tot de kenmerken van zo'n vormende gemeenschap behoort altijd een morele kosmologie en bronnenboek, alsook moreel gesprek, verbeeldingskracht en vorming.

Een morele ecologie

In Deuteronomium 6 vangen we een glimp op van de morele ecologie die christelijke ouders zich eigen moeten maken als ze hun kinderen willen vormen tot zelfstandig denkende christenen met een moreel karakter dat gefundeerd is op het evangelie. Het begin van het hoofdstuk toont het doel van karaktervorming.

Dit zijn de geboden, wetten en regels die ik u in opdracht van de HEER, uw God, moet leren en die u moet naleven in het land aan de overkant, dat u in bezit zult nemen. U moet voor de HEER, uw God, ontzag tonen door u te houden aan zijn wetten en geboden, zoals ik die nu aan u geef; dat geldt voor u, zolang u leeft, en voor uw kinderen en uw kleinkinderen. Dan zult u met een lang leven gezegend worden. Luister dus, Israël, en neem ze nauwlettend in acht. Dan zal het u goed gaan in het land dat overvloedig van melk en honing, en zult u sterk in aantal toenemen, zoals de HEER, de God van uw voorouders, u heeft toegezegd.

(Deuteronomium 6:1-3)

Het doel is niet slechts ethisch gedrag ('houd je aan al deze geboden') maar ook een innerlijk ontzag en verwondering over de grootheid van God ('ontzag voor de Heer'). Dit is een veranderd hart, niet slechts gedragsmatige gehoorzaamheid. Wat nodig is zijn gewoonten van het hart waarin we God als de belangrijkste bron van onze betekenis, identiteit, hoop en geluk vinden. Hoe kan zo'n hart gevormd worden?

Morele principes hebben alleen zin als ze gefundeerd zijn in een *morele kosmologie* – een beeld van een universum dat hen ondersteunt. Hier zien we dat als we zijn geboden gehoorzamen '[het ons] goed [zal] gaan' en 'dan [zullen we] met een lang leven gezegend worden' (vers 3, 2). De God van de Bijbel is onze liefdevolle schepper, die ons bestemd heeft tot het dienen, kennen en liefhebben

van God en onze naaste. Het gehoorzamen van de wetten van onze schepper eert hem niet alleen, maar doet ook recht aan hoe we bedoeld zijn, zoals een vis als hij leeft in het water in plaats van op het land of zoals een autobezitter als zij het handboek volgt.

In deze gemeenschap is er ook het *morele bronnenboek*, de Bijbel. Het boek Deuteronomium is een serie preken door Mozes voor de gemeenschap van het volk van God. De door God geopenbaarde tien geboden worden in hoofdstuk 5 genoemd en vervolgens zegt Mozes in hoofdstuk 6 dat we deze geboden steeds in gedachten moeten houden en onze kinderen moeten inprenten. De christelijke kerk heeft natuurlijk meer dan Deuteronomium – ze heeft de volledige Bijbel als bronnenboek voor praktische morele wijsheid.

In deze gemeenschap is er ook wat Hunter *morele gesprek* noemt. Het is niet voldoende om de morele regels op het bord te schrijven en ze door de studenten uit het hoofd te laten leren. Zoals het hoofdstuk zegt moet je ‘er steeds over [spreken], thuis en onderweg, als u naar bed gaat en als u opstaat’ (vers 7). Het toepassen van de regels in het concrete alledaagse leven vergt veel wijsheid en ononderbroken aandacht. We moeten kijken naar de talloze keuzes die we elke dag maken en ons afvragen: wat is de juiste handelswijze in deze situatie? Je moet praten met je kinderen over de vraag of een specifiek besluit of een specifieke daad die dag past in wat we weten over Jezus en zijn evangelie. We moeten kinderen laten zien dat Gods geboden niet slechts iets zijn wat je op abstracte wijze ge-